

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ, ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Εκπαιδευτική Παρουσίαση
Νεοελληνική Γλώσσα | Γ' Γυμνασίου

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΜΗ – ΕΙΝΑΙ
ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ
ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ.

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ: ΜΙΑ ΜΟΡΦΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΕΙΛΕΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Ο **ρατσισμός** είναι η πεποίθηση ότι ορισμένες ομάδες ανθρώπων είναι ανώτερες ή κατώτερες από άλλες, βάσει χαρακτηριστικών όπως το χρώμα του δέρματος, η εθνική καταγωγή, η θρησκεία ή η γλώσσα.

«Ο ρατσισμός είναι κάθε θεωρία που επικαλείται την ανωτερότητα ή κατωτερότητα φυλετικών ή εθνικών ομάδων.»

ΟΡΙΣΜΟΣ UNESCO

ΜΟΡΦΕΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

ΑΜΕΣΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Ρητές διακρίσεις και προσβολές (π.χ. ρατσιστικές επιθέσεις, ύβρεις)

ΕΜΜΕΣΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Πολιτικές και πρακτικές που μειονεκτούν συγκεκριμένες ομάδες χωρίς φανερή πρόθεση

ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Διακρίσεις εντός κρατικών ή κοινωνικών δομών (εκπαίδευση, εργασία, δικαιοσύνη)

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Μικρές, επαναλαμβανόμενες πράξεις που υποτιμούν άτομα λόγω ταυτότητας

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΔΙΑΠΕΡΝΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

15ος–19ος αι.	Δουλεμπόριο – εκατομμύρια Αφρικανοί υποδουλώθηκαν βάσει φυλετικών επιχειρημάτων
19ος–20ος αι.	Αποικιοκρατία – λαοί της Ασίας και Αφρικής θεωρήθηκαν «κατώτεροι»
1933–1945	Ναζισμός – συστηματική εξόντωση Εβραίων, Ρομά και άλλων ομάδων (Ολοκαύτωμα)
1948–1994	Απαρτχάιντ (Ν. Αφρική) – νομοθετημένος φυλετικός διαχωρισμός
Σήμερα	Ρατσισμός κατά μεταναστών, μουσουλμάνων, Ρομά, ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων κ.ά.

Η ιστορία αποδεικνύει ότι ο ρατσισμός δεν είναι «φυσικός» – είναι **κοινωνική κατασκευή** που μπορεί να αλλάξει.

ΦΟΒΟΣ, ΑΓΝΟΙΑ ΚΑΙ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ ΤΡΟΦΟΔΟΥΝ ΤΟΝ ΡΑΤΣΙΣΜΟ

Ο ρατσισμός δεν γεννιέται τυχαία. Έχει βαθιές ψυχολογικές και κοινωνικές ρίζες:

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΙΤΙΕΣ

■ ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ «ΑΛΛΟΥ»

Η άγνωστη ταυτότητα προκαλεί ανασφάλεια και αμυντικές αντιδράσεις.

■ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΝΩΤΕΡΟΤΗΤΑ

Μέσω της υποτίμησης άλλων, κάποιοι αναζητούν αίσθηση αξίας.

■ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ & ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

Απλοποιημένες εικόνες για ομάδες ανθρώπων που αποκτώνται από νωρίς.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΙΤΙΕΣ

■ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ

Σε περιόδους κρίσης, ευάλωτες ομάδες γίνονται «αποδιοπομπαίοι τράγοι».

■ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Παιδιά μεγαλώνουν σε περιβάλλοντα με ρατσιστικές αντιλήψεις.

■ ΟΜΑΔΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Η ενίσχυση της «δικής μας» ομάδας συχνά γίνεται μέσω υποτίμησης άλλων.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΙΤΙΕΣ

ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ & ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ

Πολιτικοί που εκμεταλλεύονται τους φόβους του πληθυσμού για εκλογικό κέρδος

ΕΛΛΙΠΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Χώρες χωρίς αποτελεσματικούς νόμους κατά των διακρίσεων αφήνουν χώρο στον ρατσισμό

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

Παλαιές εχθρότητες και αδικίες που δεν έχουν επουλωθεί

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΑΙΤΙΕΣ

ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΠΑΦΗΣ

Κοινωνίες χωρίς πολυπολιτισμική εμπειρία αναπτύσσουν πιο εύκολα προκαταλήψεις

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Στερεοτυπική απεικόνιση μειονοτήτων σε ΜΜΕ και social media

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

Ακραίες ερμηνείες θρησκευτικών κειμένων που νομιμοποιούν τη διάκριση

Βασικό συμπέρασμα: Καμία αιτία δεν δικαιολογεί τον ρατσισμό – αλλά η κατανόησή τους είναι απαραίτητη για την αντιμετώπισή του.

Ο ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΠΛΗΓΩΝΕΙ ΑΤΟΜΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ

ΓΙΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ

- Ψυχολογικές επιπτώσεις: άγχος, κατάθλιψη, χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Κοινωνικός αποκλεισμός από εργασία, εκπαίδευση, υγεία
- Σωματική βία και εγκλήματα μίσους

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Διάβρωση της κοινωνικής συνοχής και της εμπιστοσύνης
- Εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη και την καινοτομία
- Αποδυνάμωση δημοκρατικών θεσμών

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ - FRA):

1 στους 3 μετανάστες στην Ευρώπη έχει βιώσει ρατσιστική διάκριση

+30% αύξηση στα εγκλήματα μίσους στην ΕΕ την τελευταία δεκαετία

ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΑΜΥΝΑΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

- Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948):

Άρθρο 1 – «Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα»

- Σύμβαση για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD, 1965)
- Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (ΕΛΛΑΔΑ)

- **Νόμος 927/1979 (αναθεωρημένος 2014):** ποινικοποίηση ρατσιστικής βίας και ρητορικής μίσους
- **Συνήγορος του Πολίτη:** αρμόδιος για καταγγελίες διακρίσεων
- **Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)**

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Ανεξάρτητες αρχές κατά των διακρίσεων
- Εκπαίδευση αστυνομίας και δικαστικών για **εγκλήματα μίσους**
- Πολιτικές ένταξης μεταναστών και προσφύγων

Η ΑΛΛΑΓΗ ΞΕΚΙΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΘΕΝΑ ΑΠΟ ΕΜΑΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- Εκστρατείες ευαισθητοποίησης (π.χ. «Ημέρα κατά του Ρατσισμού» – 21 Μαρτίου)
- Υποστήριξη ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται για τα δικαιώματα μειονοτήτων
- Διαπολιτισμικός διάλογος και ανταλλαγές μεταξύ κοινοτήτων
- Υπεύθυνη χρήση social media – καταγγελία ρατσιστικού περιεχομένου

ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ

- Αμφισβήτηση στερεοτύπων που ακούμε στο οικογενειακό ή φιλικό περιβάλλον
- Ενσυναίσθηση: προσπάθεια να κατανοήσουμε την εμπειρία του «άλλου»
- Αλληλεγγύη: υποστήριξη θυμάτων διακρίσεων
- Ενημέρωση από αξιόπιστες πηγές – αντίσταση στη διασπορά fake news

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Οι νέοι έχουν ιδιαίτερη δύναμη: μέσω social media, σχολικών κοινοτήτων και συλλόγων μπορούν να γίνουν **φορείς αλλαγής**.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΟ ΟΠΛΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗΣ

Η εκπαίδευση αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό μακροπρόθεσμο τρόπο αντιμετώπισης του ρατσισμού.

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- **ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ:** Γν...
- **ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ:** Αξιο...
- **ΑΝΤΙΡΑΤΣΙΣΤΙΚΑ:** Βιω...
- **ΕΝΤΑΞΙΑΚΟ ΚΛΙΜΑ:** Μ...
- **ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΝΗΜΗ:** Ολ...

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως πρότυπο – η στάση του απέναντι στη διαφορετικότητα διαμορφώνει τη στάση των μαθητών.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Σχολεία με αντιρατσιστικά προγράμματα παράγουν πολίτες με μεγαλύτερη **ανοχή** και **κοινωνική ευθύνη**.

Ο ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ: ΜΙΑ ΝΕΑ, ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΜΟΡΦΗ ΜΙΣΟΥΣ

Η ψηφιακή εποχή δημιούργησε νέες μορφές ρατσισμού που αφορούν άμεσα τους νέους:

ΜΟΡΦΕΣ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

- Ρατσιστικά σχόλια και memes στα social media
- Cyberbullying με φυλετικά ή εθνικά κίνητρα
- Διασπορά fake news και θεωριών συνωμοσίας κατά μειονοτήτων
- Αλγοριθμική ενίσχυση ρατσιστικού περιεχομένου

ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ

- Φτάνει σε εκατομμύρια χρήστες σε δευτερόλεπτα
- Δίνει **ανωνυμία** και αίσθηση ατιμωρησίας
- Κανονικοποιεί το μίσος, ειδικά για νέους χρήστες

ΤΙ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ

- Αναφορά (report) ρατσιστικού περιεχομένου στις πλατφόρμες
- Μη κοινοποίηση (share) αμφίβολου περιεχομένου
- Υποστήριξη θυμάτων ψηφιακού ρατσισμού
- Ψηφιακή παιδεία ως μέρος της σχολικής εκπαίδευσης

ΟΔΗΓΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ: ΔΟΜΗ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΔΟΜΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΜΕΡΟΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
Εισαγωγή	Ορισμός, επικαιρότητα, θέση του συγγραφέα
Κύριο Μέρος	Αιτίες → Συνέπειες → Τρόποι αντιμετώπισης
Επίλογος	Σύνοψη, έκκληση, αισιόδοξο μήνυμα

ΤΥΠΟΙ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Άρθρο γνώμης

Επιστολή

Ομιλία

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

- ▶ **ΟΡΙΣΜΟΣ:** «Ο ρατσισμός ορίζεται ως...», «Με τον όρο ρατσισμός εννοούμε...»
- ▶ **ΑΙΤΙΕΣ:** «Βασική αιτία αποτελεί...», «Το φαινόμενο οφείλεται σε...»
- ▶ **ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ:** «Αποτέλεσμα αυτής της στάσης είναι...», «Οι επιπτώσεις είναι...»
- ▶ **ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ:** «Αποτελεσματικός τρόπος είναι...», «Κρίσιμο ρόλο παίζει...»
- ▶ **ΕΠΙΛΟΓΟΣ:** «Συμπερασματικά...», «Είναι ευθύνη όλων μας ...»

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΘΕΣΗ ΟΛΩΝ

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ο ρατσισμός είναι κοινωνικό φαινόμενο με βαθιές ρίζες – αλλά **μπορεί να αντιμετωπιστεί**
- Χρειάζεται συνδυασμός νόμων, εκπαίδευσης, κοινωνικής ευαισθητοποίησης και ατομικής στάσης
- Η εκπαίδευση είναι το πιο ισχυρό εργαλείο για μακροπρόθεσμη αλλαγή
- Οι νέοι έχουν κεντρικό ρόλο στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης κοινωνίας

«Κανείς δεν γεννιέται μισώντας κάποιον άλλον λόγω του χρώματος του δέρματός του. Το μίσος διδάσκεται – και αν μπορεί να διδαχθεί, μπορεί και να ξεμαθευτεί.»

– NELSON MANDELA

**ΜΙΛΑ. ΑΝΤΙΔΡΑΣΕ. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕ.
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΟΥ.
Η ΣΙΩΠΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΡΑΤΣΙΣΜΟ
ΕΙΝΑΙ **ΣΥΝΕΝΟΧΗ**.**